

Rooli auki -hankkeen toimintamalli

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Satu-Marja Hassi

Sisällysluettelo

1.	Hankkeen lähtökohdat ja tarpeet	2
2.	Tiivistelmä	2
3.	Hankkeen toimintamenetelmät	3
3.1	Toimintaympäristö ja yhteistyö	3
3.2	Toimintamenetelmät.....	3
3.3	Työpajojen määrä ja osallistuminen	4
3.4	Kohderyhmä.....	4
3.5	Ohjausryhmän rooli	5
3.6	Hankekoordinaattorin rooli.....	5
3.6.1	Aloituskeskustelut.....	6
3.6.2	Ohjauskeskustelut	7
3.7	Dokumentaatio	8
4.	Hankkeen tavoitteet.....	9
4.1	Päätavoitteet.....	9
4.2	Konkreettiset onnistumiset	9
4.3	Pitkän aikavälin vaikutukset.....	9
4.3.1	Psyykinen hyvinvointi ja toivon vahvistuminen	9
4.3.2	Itsetuntemus, itsetunto ja henkilökohtainen kasvu	10
4.3.3	Sosiaaliset taidot ja yhteisöllisyys.....	11
4.3.4	Toimintakyky ja kuntoutumisen eteneminen	12
4.3.5	Suunta työelämään	12
5.	Hankkeen tuotos: Rooli auki -toimintamalli.....	13
6.	Toteutuneet kustannukset ja taloudelliset hyödyt	16
7.	Hankkeen aikana opitut asiat ja kehittämissuhteet.....	16
8.	Yhteenveto ja johtopäätökset	18
	Lähteet.....	20

1. Hankkeen lähtökohdat ja tarpeet

Rooli auki -hanke (S31494) vastasi ilmiöihin, jotka näkyivät sekä Laukaan kunnassa että valtakunnallisissa hyvinvointitavoitteissa: osattomuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksiin, perinteisten kuntoutusmenetelmien rajallisuuteen sekä tarpeeseen kehittää uusia ihmislähtöisiä ja luovia toimintamuotoja. Tavoitteena oli tarjota työelämän ulkopuolella oleville henkilöille matalan kynnyksen mahdollisuus vahvistaa osallisuuttaan, toimintakykyään ja hyvinvointiaan taidelähtöisin menetelmin.

2. Tiivistelmä

Rooli auki -hanke oli Väentupa ry:n toteuttama taidelähtöinen kehittämishanke, joka käynnistyi elokuussa 2025. Kohderyhmänä olivat 16–64-vuotiaat työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, joilla oli mielenterveyteen, päihteiden käyttöön tai pitkittyneeseen työttömyyteen liittyviä haasteita. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa osallisuutta, hyvinvointia ja elämänhallintaa soveltavan teatterin keinoin.

Osallistujille tarjottiin mahdollisuus löytää oma ääni ja rooli luovassa toiminnassa, vahvistaa luottamusta omiin kykyihin sekä osallistua monipuolisesti teatterin eri osa-alueisiin kuten improvisaatioon, draamaan, kirjoittamiseen, tarinankerrontaan, lavastukseen, puvustukseen ja äänitekniikkaan. Toiminta oli vapaaehtoista, joustavaa ja yksilöllisesti tuettua.

Hanke toteutettiin Laukaassa 1.8.2025–31.5.2026 yhteistyössä teatterialan ammattilaisen Kirsi Sulosen (Teatterikone) ja Väentupa ry:n ammattilaisen Satu-Marja Hassin kanssa. Hankkeen osarahoitti Euroopan unioni ESR+ kertakorvaus kehittäminen. Hanke toimi Väentupa ry:n omissa tiloissa ja vuokratiloissa Laukaan kunnan keskustassa.

Hankkeessa yhdistyivät kulttuuri- ja sosiaalialan lähestymistavat, ja osallistujille tarjottiin turvallinen, luova ympäristö omien kokemusten käsittelyyn ja itseilmaisuun. Toiminta suunniteltiin huomioiden kohderyhmän mahdolliset mielenterveyden haasteet, kuormittavat elämäntilanteet sekä päihdetaustat siten, että osallistuminen oli vapaaehtoista, joustavaa ja vahvasti tuettua.

Hankkeen keskiössä olivat säännölliset teatterityöpajat sekä yksilöllinen ohjaus. Syksyllä 2025 toteutettiin kolme työpajaa, joissa jokaisessa oli yhteensä 8 tapaamiskertaa, ja keväällä 2026 myös kolme työpajaa, joissa jokaisessa oli yhteensä 8 tapaamiskertaa. Yhteensä hankkeen aikana osallistujien kanssa kokoonnuttiin yhdessä 48 kertaa, keskimäärin 8–12 osallistujan voimin työpajaa kohden.

3. Hankkeen toimintamenetelmät

3.1 Toimintaympäristö ja yhteistyö

Hankkeen työpajat toteutettiin Laukaan keskustassa sijaitsevilla tiloilla, jotka Väentupa ry vuokrasi työpajatoimintaa varten. Koska kaikki työpajat ja teatteriesitys olivat samassa paikassa, se mahdollisti toiminnan juurtumisen tuttuun ja helposti saavutettavaan ympäristöön. Työpajoja ohjasi teatterialan ammattilainen Kirsi Sulonen yhteistyössä hankekoordinaattori Satu-Marja Hassin kanssa.

Yhteistyö ja ympäristön tuttuus koettiin tärkeinä tekijöinä osallistumisen onnistumisessa ja turvallisuuden tunteen luomisessa. Toimintaympäristö tuki erityisesti niitä osallistujia, joiden olisi ollut vaikea hakeutua uusiin ryhmiin. Hankkeen tarjoama turvallinen ja ei-suorituspainotteinen toimintaympäristö, kuten Laukaan keskustan tuttu ja yhteisöllinen tila, mahdollisti osallistujien sitoutumisen ja lisäsi heidän osallisuuden kokemustaan. Toiminnan kautta osallistujat saivat mahdollisuuden vahvistaa arjenhallintaa, lisätä luottamusta omiin kykyihinsä ja kokea toimijuutta turvallisessa yhteisössä.

3.2 Toimintamenetelmät

Hankkeen keskiössä olivat säännölliset teatterityöpajat sekä yksilölliset ohjauskeskustelut. Menetelmät perustuivat soveltavan teatterin ja luovan ilmaisun keinoihin, joita hyödynnettiin osallistujien hyvinvoinnin ja toimijuuden vahvistamisessa. Työpajojen sisältöjä olivat mm. improvisaatio ja draama, kirjoittaminen ja tarinankerronta, lavastus, puvustus ja äänitekniikka sekä ryhmä- ja parityöskentely ja luova ongelmanratkaisu. Rakenne pidettiin koko hankkeen ajan samanlaisena, mikä loi ennakoitavuutta ja psykologista turvallisuutta erityisesti mielenterveys- ja päihdekuntoutujille.

Syksyn 2025 työpajoista muutama kesti lähes kolme tuntia, mikä joillekin osallistujille tuntui liian kuormittavalta, vaikka osa koki ajan riittäväksi. Keväällä 2026 työpajojen kesto oli useimmiten kaksi tuntia tai vähän yli mikä paransi osallistujien jaksamista, mutta rajoitti harjoitusten määrää. Osa koki myös työpajat liian lyhyiksi, ettei kunnolla ehtinyt rauhoittua työpajatoimintaan.

Joululoman jälkeen jotkut osallistujat vähensivät osallistumista, mikä heijastui työpajatapaamisten ryhmädynamiikkaan ja vaati ohjaajilta joustavaa reagoitua. Osa koki niin sanotusti ”antaneensa kaikkensa itsestään jo syksyllä” ja kaksi läheisten menetystä vaikuttivat asiaan.

Työpajojen onnistumiseen vaikutti merkittävästi se, että sekä työpajaohjaaja että hankekoordinaattori tekivät tiivistä yhteistyötä usein ennen työpajatapaamisia ja työpajojen välillä. He myös pitivät toinen toisiaan ajan tasalla. Tämä korosti henkilöstön osaamisen ja työparityöskentelyn merkitystä laadukkaan toteutuksen varmistamiseksi.

3.3 Työpajojen määrä ja osallistuminen

Hankkeen aikana toteutettiin kolme eri työpakettia/tuotosta. Ensimmäinen työpaketti toteutettiin syksyllä 2025. Työpakettiin kuuluivat mm. sitouttavat teatterityöpajat, aloituskeskustelut, viestintä ja arviointi. Toinen työpaketti toteutettiin keväällä 2026. Tähän työpakettiin kuuluivat mm. teatterin eri muodot, osallistujien tarinat, ohjaus- ja päättökeskustelut sekä esitys. Kolmas työpaketti toteutettiin myös keväällä 2026. Tämän tuotoksen aikana mm. koottiin toimintamalli ja pidettiin päätösseminaari.

Hankkeen aikana osallistujille järjestettiin yhteensä 6 erilaista, laajaa työpajakokonaisuutta

1. Syksyllä 2025: 3 työpajaa, 8 tapaamista / työpaja
2. Keväällä 2026: 3 työpajaa, 8 tapaamista / työpaja

Yhteensä järjestettiin 48 tapaamiskertaa, yksi demoesitys ja yksi teatteriesitys, jotka toteutuivat kaikki samassa paikassa. Työpajojen osallistujamäärässä oli merkittävää vaihtelua. Ajoittain osallistujia oli yli 12, etenkin syksyn 2025 aikana, kun taas ajoittain työpajoissa oli alle 10. Keskimäärin osallistujia oli koko hankkeen aikana työpajoissa 8.

3.4 Kohderyhmä

Hankkeen varsinaisena kohderyhmänä olivat 16–64-vuotiaat työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, joilla oli mielenterveyden haasteita, päihdetaustaa ja he olivat työelämän ulkopuolelle jääneitä. Lisäksi varsinaisia osallistujia olivat syrjäytymisvaarassa ja sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa olevat henkilöt, maahanmuuttajat ja vammaiset, 16–28-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret sekä sote- ja taidealan ammattilaiset. Välilliseen kohderyhmään kuuluivat omaiset ja läheiset, alueen yhdistykset ja yritykset, julkiset palvelut (kuten työllisyyspalvelut ja -alueet, nuorisopalvelut ja kotouttamispalvelut) sekä kuntalaiset (teatteriesitysten yleisö).

Osallistujien elämäntilanteisiin saattoi liittyä yksinäisyyttä, osattomuuden kokemuksia, heikentynyttä arjenhallintaa tai epävarmuutta omista kyvyistä. Hanke tarjosi kohderyhmälle matalan kynnyksen mahdollisuuden osallistua tavoitteelliseen, mutta ei-suorituspainotteiseen toimintaan. Laukaan keskustan tilojen tuttu ympäristö ja yhteisöllinen ilmapiiri tukivat erityisesti niitä osallistujia, joille uusiin ryhmiin hakeutuminen olisi muutoin haastavaa. Hankkeen tarjoama matalan kynnyksen toiminta mahdollisti osallistumisen turvallisessa ympäristössä, jossa osallisuuden kokemus, toimijuus ja luottamus omiin voimavaroihin vahvistuivat.

Hanke onnistui hyvin tavoittamaan sekä varsinaisen että välillisen kohderyhmänsä. Varsinaisten osallistujien moninaiset tarpeet kuten mielenterveyden haasteet, päihdehistoria, syrjäytymisriski tai työelämän ulkopuolella olo, huomioitiin toiminnan suunnittelussa ja

toteutuksessa. Välillinen kohderyhmä, kuten omaiset, yhdistykset, yritykset ja julkiset palvelut, hyötyi hankkeen tuloksista esimerkiksi tiedon lisääntymisen, verkostoitumisen ja yhteistyömahdollisuuksien kautta. Hanke onnistui näin luomaan laajemman vaikutuksen, joka ulottui suoraan osallistujien lisäksi myös paikalliseen yhteisöön ja palvelujärjestelmään.

3.5 Ohjausryhmän rooli

Ohjausryhmän rooli hankkeessa oli tukea tavoitteiden saavuttamista ja varmistaa toiminnan laadukas eteneminen. Ohjausryhmä seurasi hankkeen toteutusta ja arviointia, tarjosi asiantuntemusta sekä toi esiin uusia näkökulmia ja kehittämisideoita. Ohjausryhmän jäsenet toimivat myös tärkeinä tiedonvälittäjinä omiin verkostoihinsa, mikä vahvisti hankkeen näkyvyyttä ja juurrutti toimintaa paikalliseen yhteistyökenttään. Näiden tehtävien kautta ohjausryhmä edisti hankkeen vaikuttavuutta ja tuki sen tulosten leviämistä alueen toimijoille.

Kokonaisuutena ohjausryhmän kokoukset tukivat hankkeen tavoitteiden saavuttamista ja varmistivat, että kehittämistoimet olivat linjassa hankesuunnitelman ja -päätöksen kanssa. Kokouksissa esiin tulleet ideat ja suositukset konkretisoituivat hankkeen toteutuksessa ja edesauttoivat sen vaikuttavuutta, tiedon leviämistä ja tulosten juurtumista alueen toimijoiden arkeen.

3.6 Hankekoordinaattorin rooli

Hankekoordinaattorin tehtävät kattoivat hankkeen hallinnollisen, toiminnallisen ja kehittämiseen liittyvän kokonaisuuden. Hallinnon ja seurannan osalta koordinaattori vastasi hankkeen etenemisen, aikataulujen ja tavoitteiden seurannasta, raportoinnista sekä maksatushakemusten laatimisesta. Teatterityöpajoissa koordinaattori toimi työparina teatterialan ammattilaisen kanssa, tuki osallistujia ja huolehti toiminnan laadullisesta ja määrällisestä seurannasta sekä havainnoimisesta.

Ohjauskeskusteluissa koordinaattorin tehtävänä oli käydä osallistujien kanssa henkilökohtaisia keskusteluja, kartoittaa heidän tarpeitaan ja vahvistaa osallisuutta yksilöllisen tuen avulla. Lisäksi koordinaattori suunnitteli ja fasilitoi hankkeen seminaareja ja tilaisuuksia, vastasi järjestelyistä sekä toteutti rekrytointi- ja reflektiotilaisuuksia.

Kehittämistoiminnassa koordinaattori vastasi toimintamallin suunnittelusta ja dokumentoinnista, aineiston kokoamisesta sekä palautteen hyödyntämisestä hankkeen jatkuvassa kehittämisessä. Viestinnän osalta koordinaattori suunnitteli ja toteutti hankkeen viestintää, tuotti materiaaleja, vastasi sosiaalisen median ja median yhteyksistä sekä ylläpiti verkostoviestintää ja keskustelutilaisuuksia.

Arviointi ja raportointi kuuluivat koordinaattorin keskeisiin tehtäviin. Hän arvioi hankkeen etenemistä, kokosi toimintamallin ja vastasi EURA-järjestelmään tehtävästä raportoinnista.

Kokonaisuutena koordinaattorin työ mahdollisti hankkeen sujuvan toteutuksen, laadukkaan seurannan sekä tulosten systemaattisen kokoamisen ja levittämisen.

3.6.1 Aloitusk keskustelut

Osallistujien yksilöllisiä prosesseja tuettiin henkilökohtaisilla aloitusk keskusteluilla. Syksyllä 2025 toteutettiin 22 aloitusk keskustelua ajanjaksolla 1.9.–24.11.2025 ja keväällä 2026 kuusi keskustelua uusien osallistujien kanssa. Keskustelut järjestettiin kaikille hankkeeseen osallistuneille heidän osallistumisensa alkuvaiheessa.

Aloitusk keskustelujen tavoitteena oli kartoittaa osallistujien kokonaistilannetta ja lähtökohtia hankkeeseen osallistumiselle. Keskusteluissa tarkasteltiin erityisesti fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä, arjen hallintaa, työskentelyvalmiuksia sekä osallistujien henkilökohtaisia tavoitteita. Keskustelurakenne perustui hankekoordinaattori Satu-Marja Hassin laatimaan aloituslomakkeeseen, jota sovellettiin osallistujien yksilöllisten tilanteiden mukaan.

Aloitusk keskustelujen perusteella osallistujien fyysinen toimintakyky vaihteli merkittävästi. Osa osallistujista arvioi toimintakykynsä hyväksi, mutta yleisimpiä haasteita olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet, heikentynyt peruskunto sekä pitkäaikaissairaudet, jotka vaikuttivat jaksamiseen. Haasteet näkyivät esimerkiksi rajallisena työskentelyaikana, kevyempien työtehtävien tarpeena ja taukojen lisäämisenä. Useimmat osallistujat kuitenkin kokivat motivaationsa fyysisen kunnan parantamiseen hyväksi ja hankkeen tarjoaman säännöllisen päivärytmin tukevan jaksamista.

Psyykkisessä toimintakyvyssä havaittiin myös vaihtelua. Noin puolella osallistujista esiintyi psyykkisiä haasteita kuten lievää tai keskivaikeaa masennusoireilua, ahdistuneisuutta sekä keskittymis- ja muistivaikeuksia. Osa osallistujista tarvitsi ohjauksessa toistoa, selkeitä rakenteita ja konkreettisia esimerkkejä. Osallistujien mieliala-arviot vaihtelivat asteikolla 3–9.

Päihteiden käyttö ei noussut keskeiseksi haasteeksi suurimmalla osalla osallistujista, mikä liittyi osittain päihteettömään asumiseen tai siihen, että päihteiden käyttö oli hallinnassa. Muutamalla osallistujalla oli taustalla aiempaa riskikäyttöä, joka vaikutti edelleen jonkin verran arjen rytmiin ja vireystilaan.

Työskentelyvalmiuksien osalta suurin osa osallistujista kykeni työskentelemään itsenäisesti riittävän perehdytyksen jälkeen. Vajaa kolmannes osallistujista tarvitsi enemmän alkuohjausta, työtehtävien pilkkomista ja säännöllisiä välikeskusteluja. Uudet työtilanteet ja uusi työyhteisö saattoivat joillekin aiheuttaa epävarmuutta.

Ryhmässä toimimisen taidot vaihtelivat, mutta kaikkien osallistujien oli mahdollista toimia ryhmässä tuen määrän mukaan. Yli puolet osallistujista koki ryhmätilanteet luontevina ja voimaannuttavina, kun taas osa koki sosiaalista jännitystä tai epävarmuutta ryhmätilanteissa. Tukea tarvittiin erityisesti ryhmäytymiseen, omien mielipiteiden esiin tuomiseen sekä yhteisten pelisääntöjen noudattamiseen.

Suurin osa osallistujista huolehti sovitusta asioista ja vastuista hyvin. Joillakin osallistujilla ilmeni ajoittain haasteita muistamisessa ja aikatauluissa pysymisessä, mikä liittyi pääasiassa psyykkiseen kuormitukseen tai arjen hallinnan vaikeuksiin.

Aloituskusteluissa kartoitettiin myös osallistujien tavoitteita hankkeelle. Keskeisiä toiveita olivat selkeä päivärytmi ja arjen struktuuri, työelämätaitojen harjoittelu, mahdollisuus kokeilla erilaisia rooleja sekä itseluottamuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Lisäksi osallistujat toivoivat konkreettisia etenemispolkuja kohti opintoja tai työelämää.

Hankkeelta toivottiin mielekästä tekemistä, tekemällä oppimista sekä rauhallista ja turvallista ilmapiiriä. Ohjaajan ja koordinaattorin läsnäoloa, kannustavaa ohjausotetta ja sopivan haastavia, mutta saavutettavia harjoitteita pidettiin tärkeinä. Monet osallistujat toivoivat hankkeen tukevan heidän kehittymistään sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä sekä vahvistavan itsevarmuutta esimerkiksi esiintymistilanteissa.

3.6.2 Ohjauskustelut

Syksyn 2025 ja kevään 2026 aikana hankekoordinaattori Satu-Marja Hassi piti yhteensä 33 ohjauskustelua hankkeen jokaisen osallistujan kanssa. Keskustelut olivat luottamuksellisia ja osallistujalähtöisiä. Tapaamisten määrä vaihteli yksilöllisesti (1–3 tapaamista/osallistuja) ja niiden kesto oli noin 30 minuutista 1,5 tuntiin osallistujan tilanteen mukaan.

Ohjauskusteluissa käsiteltiin osallistujien elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti. Monilla osallistujilla oli samanaikaisesti useita kuormittavia elämäntilanteita, jotka vaikuttivat arjen hallintaan, toimintakykyyn ja tulevaisuuden suunnitteluun.

Yhtenä keskeisenä teemana keskusteluissa nousivat esiin koulukiusaamisen kokemukset, joita useat osallistujat kuvasivat kokeneensa pitkäaikaisesti lapsuudessa tai nuoruudessa. Kiusaamiskokemusten nähtiin vaikuttaneen muun muassa itsetuntoon, luottamukseen toisia ihmisiä kohtaan sekä sosiaalisiin tilanteisiin hakeutumiseen. Keskusteluissa käsiteltiin näiden kokemusten vaikutuksia sekä tuettiin osallistujien minäkuvan vahvistumista.

Monilla osallistujilla oli myös fyysisiä pitkäaikaissairauksia tai mielenterveyteen liittyviä haasteita, erityisesti ahdistuneisuutta. Se ilmeni esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelkona, univaikeuksina, stressinä sekä toimintakyvyn vaihteluna. Keskusteluissa tuettiin arjen hallintaa, voimavarojen tunnistamista sekä ohjattiin osallistujia tarvittaessa palveluiden pariin.

Useat osallistujat käsitelivät keskusteluissa myös surua ja menetyksiä. Hankkeen aikana kaksi osallistujaa koki läheisen kuoleman, mikä vaikutti heidän jaksamiseensa ja toimintakykyynsä. Keskustelut tarjosivat turvallisen tilan surun käsittelylle.

Pitkittänyt työttömyys ja taloudellinen epävarmuus olivat monien osallistujien elämäntilanteessa keskeisiä teemoja. Työttömyyden vaikutukset näkyivät muun muassa itsetunnon heikkenemisenä, arjen rytmin puutteena ja vaikeutena suunnitella tulevaisuutta.

Ohjauksissa keskusteltiin työnhakuvalmiuksista, arjen rakenteiden vahvistamisesta sekä realististen tavoitteiden asettamisesta. Osallistujia ohjattiin tarvittaessa myös Väentupa ry:n sekä Euroopan unionin osarahoittaman Bottom up -hankkeen toimenpiteisiin.

Osalla osallistujista vanhemmuus oli merkittävä teema. Huolia liittyi erityisesti omaan jaksamiseen, lasten hyvinvointiin ja taloudelliseen tilanteeseen, mutta lapset toimivat samalla tärkeänä voimavarana ja motivaation lähteenä.

Keskusteluissa nousi esiin myös alkoholin riskikäyttöä, joka liittyi usein yksinäisyyteen, työttömyyteen tai käsittelemättömiin tunteisiin. Ohjauksessa tuettiin osallistujia pohtimaan päihteiden käytön vaikutuksia ja ohjattiin tarvittaessa jatkopalveluihin.

Osallistujien kertomuksissa kuvattiin usein mielen vaihtelua toivon ja epätoivon, ilon ja surun sekä aktiivisuuden ja lamaantumisen välillä. Keskusteluissa vahvistettiin itseyttä, harjoitettiin tunteiden tunnistamista sekä rakennettiin realistista, mutta toiveikasta tulevaisuuden näkymää. Monilla osallistujilla oli samanaikaisesti hoitosuhde Laukaan Ensi linjan mielenterveyspalveluihin.

Vaikka keskusteluissa käsiteltiin usein raskaita teemoja, esiin nousivat myös osallistujien voimavarat ja myönteiset kokemukset, kuten luonto, harrastukset, lapset ja lemmikit. Yksinäisyys oli kuitenkin monille merkittävä haaste. Hankkeessa tarjottu kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen koettiin tärkeäksi, ja osa osallistujista kertoi saaneensa hankkeen kautta uusia ystävyysuhteita.

Ohjauskeskustelujen ja päättökeskustelujen perusteella voidaan todeta, että osallistujien kokemus kuulluksi tulemisesta ja arvostavasta kohtaamisesta vahvistui. Itsetuntemus ja omien voimavarojen tunnistaminen lisääntyivät, ja useat osallistujat ottivat konkreettisia askeleita eteenpäin esimerkiksi koulutukseen, työkokeiluun tai palveluihin hakeutumisessa. Lisäksi arjen rytmi ja tavoitteellisuus selkeytyivät. Hankkeen matalan kynnyksen, kiireetön ja luottamuksellinen työskentelytapa tuki näiden myönteisten muutosten syntymistä.

3.7 Dokumentaatio

Hankkeen toteutusta seurattiin ja dokumentoitiin systemaattisesti koko toiminnan ajan. Jokaisessa työpajassa kerättiin osallistujalistat, joiden avulla seurattiin osallistujamääriä, osallistumisen säännöllisyyttä ja toiminnan saavutettavuutta. Läsnäolotietojen avulla pystyttiin arvioimaan sitoutumista sekä reagoimaan ajoissa mahdollisiin poissaoloihin.

Osallistujilta ja ohjaajalta kerättiin palautetta suullisesti joka tapaamiskerran lopussa sekä kirjallisesti että suullisesti jokaisen työpajajakson päättyessä. Palaute hyödynnettiin toiminnan kehittämisessä ja työpajasisältöjen muokkaamisessa osallistujien tarpeita vastaaviksi.

Dokumentointi tuki arviointia, vaikutusten seurantaan, toimintamallin ja loppuraportin laadintaa sekä varmisti toiminnan läpinäkyvyyden ja tavoitteiden toteutumisen seurannan.

4. Hankkeen tavoitteet

4.1 Pää tavoitteet

1. Toteuttaa työpajajaksot ja ohjauskeskustelut
2. Luoda Rooli auki -hankkeen toimintamalli
3. Osallistujien aktiivisen toimijuuden lisääminen

4.2 Konkreettiset onnistumiset

1. Osallistujista osa sai kuntouttavan työtoiminnan paikan
2. Osallistujista osa työllistyi hankkeen aikana
3. Esiintymisrohkeus ja minäkuvan vahvistuminen
4. Omien voimavarojen ja taitojen tunnistamisen vahvistaminen

4.3 Pitkän aikavälin vaikutukset

Pitkän aikavälin vaikutukset tulevat näkymään osallistujien elämässä monitasoisina ja pysyvinä muutoksina. Hankkeen myötä osallistujien toimintakyky ja arjenhallinta vahvistuivat, mikä vähensi passiivisuutta ja lisäsi aktiivista toimijuutta omassa elämässä. Luovan ilmaisun ja teatterityöskentelyn kautta osallistujien itseluottamus, vuorovaikutustaidot ja kyky ilmaista itseään kehittyivät merkittävästi.

Pitkän aikavälin vaikutuksia:

- pysyviä myönteisiä muutoksia osallistujien elämässä
- lisääntynyt toimintakyky, arjen hallinta ja vähentynyt passiivisuus
- itseluottamuksen ja ilmaisutaitojen vahvistuminen
- opintoihin, työhön, vapaaehtoistoimintaan tai yhdistystoimintaan siirtyminen
- uusien yhteisöjen ja ihmissuhteiden synty, osallisuuden kasvu
- yhteistyön vahvistuminen päihde-, taide- ja kulttuuritoimijoiden välillä
- uusien toimintamallien vakiintuminen yhdistysten toimintaan

Tulosten ja kokemusten hyödyntäminen:

- malli muille kunnille ja järjestöille taidemenetelmien hyödyntämiseen kuntoutuksessa
- Väentupa ry hyödyntää taidelähtöisiä menetelmiä jatkossa laajemmin
- Rooli auki -hankkeen toimintamalli jaetaan verkostoissa, tapahtumissa ja verkossa
- toimintamalli hyödynnettävissä ja juurrutettavissa myös muille toimijoille

4.3.1 Psykkinen hyvinvointi ja toivon vahvistuminen

Hankkeen aikana osallistujien kokemuksissa tapahtui selkeä muutos. Syksyllä 2025 osallistujien tuottamissa teksteissä ja keskusteluissa korostuivat synkät teemat, vaikeat elämäntilanteet ja toivottomuuden kokemukset. Omista epävarmuuksista ja murheista

puhuminen oli monelle haastavaa. Samalla kuitenkin syntyi luottamuksellinen ilmapiiri, jossa osallistujat alkoivat jakaa kokemuksiaan. Monelle merkitykselliseksi muodostui se, että omia murheita sai sanoittaa ääneen ja huomata, etteivät ne kasautuneet yksin kannettaviksi.

Kevään 2026 aikana kehitystä tapahtui sekä ilmaisussa että tulevaisuusorientaatiossa. Teksteissä alkoi näkyä enemmän toiveikkuutta ja uskoa tulevaisuuteen, ja osallistujat kuvasivat hankkeen mahdollistaneen myös unelmien toteutumista, kuten esiintymistä estradilla.

4.3.2 Itsetuntemus, itsetunto ja henkilökohtainen kasvu

Työelämää käsittelevässä kirjallisuudessa korostetaan yksilön vastuuta omasta osaamisestaan ja urapolustaan. Työntekijältä odotetaan samanaikaisesti itseluottamusta ja oma-aloitteisuutta sekä kykyä toimia yhteistyössä ja verkostoissa. Nykyisessä työelämässä korostuu myös valmius sietää epävarmuutta, joustaa omassa asiantuntijuudessa ja kohdata tilanteita, joissa kaikkea ei tarvitse osata tai tietää. Näiden vaatimusten myötä itsetuntemus nousee keskeiseksi työelämävalmiudeksi. (Sulonen 2023, 49.)

Itsetuntemus liittyy kykyyn tunnistaa omia tunteita, toimintamalleja ja rajoja sekä säädellä omaa käyttäytymistään erilaisissa tilanteissa. Se on keskeinen tekijä myös muutoksessa ja kuormituksen hallinnassa. (Sulonen 2023, 49.) Hankkeen kohderyhmälle – mielenterveys- ja päihdetaustaisille, työelämän ulkopuolella oleville henkilöille – tämä oli erityisen merkityksellistä. Useiden osallistujien elämään oli sisällynyt kokemuksia epäonnistumista, katkenneista työpoluista tai heikentyneestä luottamuksesta omiin kykyihin.

Teatterilähtöinen työskentely tarjosi mahdollisuuden tarkastella omaa elämää ja identiteettiä roolien ja tarinoiden kautta. Vuorovaikutustilanteita voidaan tarkastella Sulosen (2023) mukaan ikään kuin näyttämönä, jossa ihmiset toimivat erilaisissa rooleissa tilanteen mukaan. Tällainen näkökulma auttaa ymmärtämään, että roolien vaihtelu ei tarkoita epäaitoutta, vaan on osa sosiaalista elämää. Turvallinen tila mahdollistaa sen, että ihminen voi kokeilla uusia tapoja olla vuorovaikutuksessa ilman pelkoa leimatuksi tulemisesta. (Sulonen 2023, 18–19.)

Turvallinen tila oli keskeinen edellytys itsetunnon vahvistumiselle. Hyväksytyksi tulemisen kokemus tukee myönteisen minäkuvan rakentumista, kun taas torjutuksi tuleminen tai epäonnistuneet vuorovaikutustilanteet voivat heikentää käsitystä omasta arvosta. (Sulonen 2023, 19.) Hankkeessa osallistujat kuvasivat, että he kokivat tulevaisuutensa nähdyiksi ja kuulluiksi omana itsenään ilman leimautumista mielenterveys- tai päihdetaustan vuoksi. Useat osallistujat kuvasivat, että ryhmässä saatu kannustus ja arvostava palaute lisäsivät rohkeutta ilmaista omia ajatuksia ja kokeilla uusia asioita.

Itsetunnon eri osa-alueet, kuten suoritusitsetunto, sosiaalinen itsevarmuus ja luottamus läheisiin ihmissuhteisiin (Sulonen 2023, 26), näkyivät hankkeen aikana konkreettisina muutoksina. Suoritusitsetunnon vahvistuminen ilmeni rohkeutena ottaa vastaan uusia tehtäviä ja haasteita työpajoissa. Sosiaalinen itsevarmuus puolestaan näkyi lisääntyneenä

uskalluksena osallistua keskusteluihin, esiintyä ryhmän edessä ja kohdata uusia ihmisiä. Joillekin osallistujille merkittävää oli myös kokemus siitä, että he ovat ryhmälle tärkeitä ja heidän poissaolonsa huomataan. Itsetunnon vahvistuminen näkyi myös kykynä ottaa vastaan myönteistä palautetta.

Myönteinen palaute ja arvostuksen osoittaminen vahvistivat kokemusta omasta pystyvyydestä. Tutkimuksissa on havaittu, että pelkkä luottamuksen osoittaminen ja kannustava palaute voivat parantaa suoriutumista ja lisätä motivaatiota. (Sulonen 2023, 19–21). Hankkeen aikana tämä näkyi siinä, että osallistujat uskalsivat vähitellen ylittää omia rajojaan ja kokeilla uusia ilmaisun muotoja. Useille mielenterveys- ja päihdetaustaisille osallistujille kokemus onnistumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta oli merkityksellinen vastapaino aiemmille epäonnistumisen ja leimautumisen kokemuksille. Myönteinen palaute ryhmältä, ohjaajalta ja hankekoordinaattorilta vahvisti käsitystä omasta arvokkuudesta ja osaamisesta.

Monille osallistujille merkityksellisintä oli kokemus siitä, että omalla elämällä on suunta ja tarkoitus. Ajatus omasta merkityksellisyydestä ja kyvystä vaikuttaa omaan tulevaisuuteen vahvistui hankkeen aikana. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tämä merkitsi siirtymää passiivisesta selviytymisestä kohti aktiivisempaa toimijuutta.

Hankkeen voidaan näin todeta tukeneen sekä itsetuntemuksen syvenemistä että itsetunnon vahvistumista. Turvallinen, hyväksyvä ja dialoginen ryhmäympäristö mahdollisti myönteisten vuorovaikutuskokemusten syntymisen, jotka puolestaan rakensivat perustaa kestäväälle henkilökohtaiselle kasvulle ja osallisuuden vahvistumiselle.

4.3.3 Sosiaaliset taidot ja yhteisöllisyys

Ryhmämuotoinen teatterityöskentely on luonteeltaan vuorovaikutuksellista. Sosiaaliset taidot eivät tarkoita pelkästään hyviä käytöstapoja, vaan syvempää kykyä ymmärtää toisten tunteita, aikomuksia ja näkökulmia. Tämä edellyttää tunnetason itsetuntemusta ja kykyä erottaa omat tunteet toisen kokemuksista. (Sulonen 2023, 19–20). Tutkimustiedon mukaan ihmisten aivot reagoivat voimakkaasti sosiaalisiin tilanteisiin. Kyky eläytyä toisen kokemukseen ja ennakoida toisen toimintaa perustuu osin hermostollisiin mekanismeihin, jotka kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Sosiaalinen osattomuus tai torjutuksi tuleminen kokemus voi tuntua jopa fyysisenä kipuna, mikä korostaa hyväksyvän yhteisön merkitystä. (Sulonen 2023, 20). Hankkeen kohderyhmälle – joista monilla oli taustallaan yksinäisyyttä, vetäytymistä tai sosiaalisten tilanteiden pelkoa – turvallinen ryhmä tarjosi mahdollisuuden harjoitella vuorovaikutusta asteittain. Harjoituksissa opeteltiin kuuntelemista, toisen huomioimista, oman vuoron ottamista, palautteen antamista ja vastaanottamista, dialogista keskustelua sekä erilaisten näkökulmien hyväksymistä.

Useat osallistujat toivat esiin, että he kokivat tulevansa aidosti kuulluiksi. Kuulluiksi ja nähdyiksi tuleminen kokemus on yksi ihmisen perustarpeista, ja sen täytyminen vahvistaa

yhteenkuuluvuuden tunnetta (Sulonen 2023, 20). Hankkeen aikana syntyneet vertaissuhteet, myönteinen palaute ja vastavuoroinen kuuntelu lisäsivät osallistujien rohkeutta kohdata uusia ihmisiä myös työpajojen ulkopuolella. Moni kuvasi, että kynnys aloittaa keskustelu tuntemattoman kanssa madaltui hankkeen aikana. Aiemmin sosiaalisia tilanteita välttelty osallistuja saattoi kertoa uskaltautuneensa keskustelemaan myös työpajojen ulkopuolella uusien ihmisten kanssa. Tämä on merkittävä muutos kohderyhmälle, jonka arkea saattoi aiemmin määrittää yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyminen.

Ryhmäkeskustelujen perusteella työpajatoiminta lisäsi osallistujien vuorovaikutustaitoja ja sosiaalista ymmärrystä. Osallistujat kuvasivat, että harjoitukset ja yhteinen reflektio vahvistivat heidän kykyään kohdata erilaisia ihmisiä sekä käydä rakentavaa ja toista kunnioittavaa keskustelua. Ryhmä tarjosi myös mahdollisuuksia uusien ystävyssuhteiden syntyymiseen.

Lisäksi työpajat vahvistivat ryhmään kuulumisen kokemusta. Osallistujat esimerkiksi muistelivat muita ryhmäläisiä, jo hankkeesta jättäytyneitä, myönteisesti ja osoittivat kiinnostusta toistensa myöhempiä elämäntilanteita kohtaan, mikä viittaa Sulosen (2023, 47) mukaan syntyneiden sosiaalisten suhteiden merkitykseen. Monet osallistujat siirtyivät hankkeen jälkeen opintoihin, työelämään, vapaaehtoistoimintaan tai yhdistystoimintaan, mikä vahvisti heidän osallisuuttaan ja kiinnittymistään yhteiskuntaan. Toiminnan myötä syntyi myös uusia yhteisöjä ja ihmissuhteita, jotka lisäsivät sosiaalista tukea ja ehkäisivät yksinäisyyttä.

4.3.4 Toimintakyky ja kuntoutumisen eteneminen

Säännöllinen työpajatoiminta toi monille osallistujille arkeen rakennetta ja rytmiä. Erityisesti mielenterveys- ja päihdekuntoutujille viikoittainen, ennakoitava toiminta loi turvallisuutta ja tuki arjenhallintaa. Aikatauluista kiinni pitäminen, paikalle saapuminen ja yhteiseen toimintaan sitoutuminen vahvistivat kokemusta omasta toimintakyvystä.

Mahdollisuus osallistua luovaan, tavoitteelliseen ryhmätoimintaan tuki kokemusta omasta toimijuudesta ja osallisuudesta. Samalla kynnys puhua omista haasteista madaltui, mikä tuki kuntoutumista ja psyykkistä jaksamista. Joillekin osallistujille pelkkä säännöllinen kodin ulkopuolinen osallistuminen oli merkittävä askel eteenpäin kuntoutumisprosessissa.

Toimintakyvyn vahvistuminen ilmeni konkreettisesti esimerkiksi sitoutumisena tapaamisiin, lisääntyneenä oma-aloitteisuutena harjoituksissa, vastuun ottamisena pienistä harjoituksista työpajassa, rohkeutena kokeilla uusia asioita sekä kykynä säädellä omia tunnereaktioita ryhmätilanteissa. Nämä taidot ovat keskeisiä sekä kuntoutumisessa että työelämässä.

4.3.5 Suunta työelämään

Nykytyöelämässä yksilön osaaminen rakentuu yhä enemmän yhteistyölle ja vuorovaikutuksille. Tutkimuksissa on todettu, että ryhmän toimivuus riippuu merkittävästi jäsenten sosiaalisista

taidoista ja kyvystä huomioida toisten näkökulmia. (Sulonen 2023, 21.) Hankkeen aikana osallistujat saivat kokemuksia toimivasta ryhmästä, jossa jokaisen panos oli tärkeä. Tämä vahvasti uskoa siihen, että myös työelämässä on mahdollista toimia osana yhteisöä. Keväällä 2026 osa osallistujista ilmaisi halukkuutensa palata työelämään, ja hankkeen aikana nähtiin myös konkreettisia etenemisiä työelämän suuntaan. Kolme osallistujaa sai paikan kuntouttavaan työtoimintaan ja kaksi työllistyi kevään aikana.

Kohderyhmän näkökulmasta kyse ei ollut pelkästään työllistymisestä, vaan työelämävalmiuksien asteittaisesta vahvistumisesta ja ajattelutavan muutoksesta: kokemus omasta pystyvyydestä, sosiaalisesta kelpaavuudesta ja kyvystä oppia uutta. Tämä luo perustaa kestäväälle siirtymälle kohti opintoja, työelämää tai muuta aktiivista osallisuutta yhteiskunnassa. Myös esiintymisrohkeuden lisääntyminen, omien vahvuuksien tunnistaminen sekä kyky sanoittaa omaa osaamista tukevat valmiuksia kohti opintoja ja työelämää. Useille osallistujille muutos näkyi ennen kaikkea ajattelutavassa: tulevaisuus ei näyttäytynyt enää suljettuna, vaan mahdollisena ja saavutettavana.

Hankkeella oli vaikutuksia myös paikalliseen toimijakenttään. Päihde-, taide- ja kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö vahvistui, ja hankkeessa kehitetyt toimintamallit juurtuivat osaksi yhdistysten ja alueen toimijoiden käytäntöjä. Tämä loi pohjaa uusille, luoville ja ihmislähtöisille kuntoutusmuodoille, jotka tukevat hyvinvointia pitkällä aikavälillä.

5. Hankkeen tuotos: Rooli auki -toimintamalli

Rooli auki -toimintamallin kehittäminen

Hankkeen kokemusten perusteella Rooli auki -toimintamallin tulisi vastata kohderyhmän tarpeisiin ja tukea osallistujien sitoutumista, hyvinvointia sekä etenemistä kohti opintoja tai työelämää.

1. Työpajarakenteen selkeyttäminen ja vaiheistus

Työpajojen rakenne osoittautui toimivaksi, mutta toimintamallia voidaan vielä vahvistaa jäsentämällä työpajaprosessi kolmeen vaiheeseen:

1. Ryhmäytymisvaihe (Alkurinki)

- o tutustuminen, luottamuksen rakentaminen ja turvallisen ilmapiirin luominen
- o matalan kynnyksen harjoituksia ja leikkimielisiä draamamenetelmiä
- o tavoitteena osallistumiskynnyksen madaltaminen

2. Luovan työskentelyn vaihe

- o improvisaatio, draama, kirjoittaminen ja tarinankerronta
- o lavastus, puvustus, valaistus ja äänitekniikka

- o osallistujien omien kokemusten ja tarinoiden työstäminen

3. Esittämisen ja reflektion vaihe (Loppurinki)

- o esityksen, demon tai muun yhteisen tuotoksen rakentaminen
- o oman oppimisen ja kokemusten reflektointi
- o palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Selkeä vaiheistus auttoi osallistujia hahmottamaan työpajaprosessin etenemisen ja tuki sitoutumista toimintaan.

2. Työpajojen keston ja rytmin optimointi

Hankkeen kokemusten perusteella työpajojen kesto vaikutti osallistujien jaksamiseen. Reilusti yli kahden tunnin työpajat koettiin osin kuormittaviksi, kun taas kahden tunnin työpajat olivat joillekin liian lyhyitä. Jatkossa suositeltava kesto on **noin 2,5–3 tuntia**, joka mahdollistaa rauhallisen työskentelyn ja riittävän tauotuksen.

Työpajojen rakenteeksi voidaan vakiinnuttaa:

1. **Aloitusrinki (15–30 min)**
kuulumiskierros, päivän tunnelma ja virittäytyminen työskentelyyn
2. **Teatteriharjoitukset ja luova työskentely (1–1,5 h)**
harjoitukset, improvisaatio, kirjoittaminen ja esityksen rakentaminen
3. **Lopetusrinki (15–30 min)**
kokemusten jakaminen, reflektio ja palaute

Rakenne tuki ja tukee ennakoitavuutta ja turvallisuuden tunnetta erityisesti mielenterveys- ja päihdekuntoutujille.

3. Yksilöllisen ohjauksen vahvistaminen

Hankkeessa toteutetut aloitus-, ohjaus- ja päättökeskustelut osoittautuivat keskeiseksi osaksi osallistujien tukemista. Toimintamallissa suositellaan säilyttämään seuraava rakenne:

- **Aloituskeskustelu** osallistumisen alussa
- **1–3 ohjauskeskustelua** hankkeen aikana
- **Lopetuskeskustelu** osallistumisen päättyessä

Keskustelut tukivat osallistujien tavoitteiden ja toiveiden selkeyttämisessä, hyvinvoinnin seurannassa sekä mahdollisten jatkopolkujen suunnittelussa.

4. Ryhmädynamiikan tukeminen

Koska osallistujat vaihtuivat osittain, ryhmädynamiikan tukeminen oli tärkeä.

Toimintamallissa suositellaan:

- säännöllisiä ryhmäytymisharjoituksia
- uusien osallistujien integroimista ryhmään suunnitelmallisesti
- yhteisten pelisääntöjen sopimista ryhmän alussa ja niiden kertausta sopivin väliajoin

Tämä lisäsi turvallisuuden tunnetta ja vahvisti ryhmän yhteisöllisyyttä.

5. Saavutettavuuden parantaminen

Osallistumisen esteitä voidaan vähentää huomioimalla saavutettavuus jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Kehittämistoimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- toiminnan järjestäminen helposti saavutettavassa paikassa
- kulkemisen tukeminen tai matkakorvausten mahdollistaminen
- vaihtoehtoiset osallistumisen muodot, kuten etäosallistuminen joihinkin keskusteluihin

Saavutettavuuden parantaminen lisää toiminnan yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa osallistumisen myös heille, joille liikkuminen on haastavaa.

6. Toiminnan jatkuvuuden varmistaminen

Hankkeen päättyminen herätti osassa osallistujista huolta toiminnan jatkumisesta.

Toimintamallia kehitettäessä oli tärkeä huomioida:

- mahdollisuus jatkaa toimintaa Väentupa ry:n toiseen toimintaan
- osallistujien ohjaaminen muihin yhdistyksiin, palveluihin tai ryhmiin
- verkostoyhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa

Jatkopolkujen selkeys lisäsi turvallisuuden tunnetta ja tuki osallistujien pitkäaikaista osallisuutta.

7. Ammattitaitoisen ohjaamisen merkitys

Teatterialan ammattilaisen osaaminen oli keskeinen tekijä työpajojen laadussa.

Toimintamallissa suositellaan työparimallia, jossa:

- **teatterialan ammattilainen** vastaa taidelähtöisistä menetelmistä
- **sosiaali- tai kuntoutusalan ammattilainen** tukee osallistujia ja ryhmäprosessia

Työparimalli mahdollistaa sekä taiteellisen että sosiaalisen tuen yhdistämisen.

6. Toteutuneet kustannukset ja taloudelliset hyödyt

- Hankkeen rahoitus: Euroopan unionin osarahoitus ESR+ kertakorvaus kehittäminen

7. Hankkeen aikana opitut asiat ja kehittämisehdotukset

1. Osallistujien sitoutumisen tason vaihtelu

- Osallistujien motivaatio ja valmiudet sitoutua vaihtelivat yksilöllisesti. Elämäntilanteiden muutokset, kuten kuntouttavan työtoiminnan, työn tai muiden palveluiden alkaminen, vaikuttivat osallistumiseen ja läsnäoloon. Hankkeessa opittiin, että joustava toimintamalli, yksilöllinen ohjaus ja mahdollisuus edetä omaan tahtiin tukivat sitoutumista. Työskentelyn tuli mukautua osallistujien voimavaroihin ja arjen kuormitukseen.

2. Jatkuva rekrytoinnin tarve ja ryhmädynamiikka

- Osallistujien vaihtuvuus ja ajoittainen poisjäänti edellyttivät aktiivista ja jatkuvaa rekrytointia. Tämä vaikutti ryhmäytymiseen ja ryhmän turvallisuuden tunteen rakentumiseen. Opittiin, että usein osallistujien integroiminen on suunniteltava osaksi toimintaa, ja ryhmädynamiikan tukeminen vaati ohjaajalta tietoista panostusta. Joustava osallistumismalli helpotti mukaan tulemistä, mutta edellytti selkeitä rakenteita.

3. Saavutettavuus ja kulkemisen haasteet

- Liikkuminen työpajatapaamisiin oli kuormittavaa osalle osallistujista, erityisesti heille, jotka eivät asuneet lähellä. Tämä toi esille saavutettavuuden merkityksen. Jatkossa olisi tärkeä huomioida vaihtoehtoiset osallistumismuodot, kuten etäosallistumismahdollisuudet, kuljetustuki tai toiminnan vieminen lähemmäs osallistujia. Saavutettavuus vaikutti suoraan osallistumisen yhdenvertaisuuteen.

4. Yksilöllisen tuen merkitys

- Osallistujien taustat ja elämäntilanteet olivat moninaisia, ja osalla oli kuormittavia kokemuksia, jotka vaikuttivat aktiivisuuteen. Henkilökohtainen ohjaus, luottamuksellinen kohtaaminen ja yksilölliset tukikeinot osoittautuivat keskeisiksi osallistumisen mahdollistajiksi. Taiteellinen itseilmaisuus toimi monelle luontevana väylänä käsitellä kokemuksia, vahvistaa toimijuutta ja lisätä hyvinvointia.

5. Teatterialan ammattiosaamisen keskeinen merkitys

- Teatteritoiminnasta vastannut ammattihenkilö oli hankkeen toteutuksen kannalta olennainen. Hänen asiantuntemuksensa teatterin menetelmistä, pedagogiikasta ja

ryhmäprosessien ohjaamisesta mahdollisesti tavoitteellisen ja laadukkaan työskentelyn. Ammattitaito näkyi erityisesti osallistujien innostamisessa, menetelmien soveltamisessa ryhmän tarpeisiin ja kokoon sekä faktoihin ja alan käytäntöihin perustuvan osaamisen välittämisessä (esimerkiksi esiintymisen perusteet, draaman lukuisat menetelmät ja esityksen rakentaminen osallistujien kirjoittamien erilaisten tekstien pohjalta).

- Jokaisessa työpajassa korostui koulutetun taidealan ammattilaisen merkitys työpajatoiminnan sisällön, laadun ja vaikuttavuuden kannalta.

6. Myönteinen palaute ohjaajalta, hankekoordinaattorilta ja ryhmältä

- Ohjaajalta ja toisilta saatu myönteinen palaute osoittautui merkittäväksi tekijäksi osallistujien rohkaistumisessa ja sitoutumisessa toimintaan. Kannustava ja arvostava ilmapiiri lisäsi uskallusta heittäytyä harjoitteisiin, tuoda esiin omia ajatuksia sekä osallistua aktiivisemmin teatteriesitysten tekemiseen. Erityisesti vertaisilta saatu tuki vahvisti kokemusta hyväksytyksi tulemistä ja omien kykyjen riittävydestä. Myönteinen palaute lisäsi motivaatiota jatkaa toimintaa, vahvisti ryhmään kuulumisen tunnetta ja edisti säännöllistä osallistumista.

7. Toiminnan jatkuvuus ja hankkeen päättymiseen liittyvät tunteet

- Osa osallistujista koki huolta ja surua hankkeen päättymisestä. Tämä osoitti, että toiminta oli ollut merkityksellistä ja yhteisö tärkeä. Opittiin, että jatkuvuuden tunne ja selkeä viestintä jatkumahdollisuuksista tukisivat turvallisuuden kokemusta ja vähentäisivät epävarmuutta. Mikäli Rooli auki-hanke saisi jatkorahoituksen, mahdollisuus osallistua hankkeen toimintaan oli mieleinen kaikille kyselyyn vastanneille.

8. Resurssien ja rakenteiden merkitys

- Aikataulutus, ohjauksen riittävä määrä ja osaaminen sekä selkeät toimintarakenteet olivat keskeisiä hankkeen toiminnan sujuvuuden kannalta. Erityisesti moninaisen kohderyhmän kanssa työskenneltäessä tarvittiin riittävästi aikaa luottamuksen rakentamiseen ja yksilölliseen tukemiseen.

9. Verkostoyhteistyön merkitys

- Yhteistyö hyvinvointialueiden, sote-palveluiden, työllisyyspalveluiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa tuki osallistujien ohjautumista hankkeeseen ja mahdollisti jatkopolkujen rakentumisen. Toimiva verkostoyhteistyö vahvisti hankkeen vaikuttavuutta.

Hankkeen toteutuksesta opittiin, että joustavuus, saavutettavuus, kevyt byrokratia, yksilöllinen tuki ja riittävät resurssit olivat keskeisiä tekijöitä osallistujien sitoutumisen ja toiminnan

vaikuttavuuden kannalta. Lisäksi ryhmäprosessien vahva tukeminen, jatkuvuuden varmistaminen ja verkostoyhteistyö vahvistivat toiminnan pitkäkestoisia vaikutuksia.

8. Yhteenveto ja johtopäätökset

Rooli auki-hankkeen menetelmät ja toteutus tukivat kohderyhmän tarpeita ja hyvinvointia. Samalla haasteet, kuten sitoutumisen vaihtelu, kulkemisen vaikeudet, osallistujien vaihtuvuus ja eroahdistus hankkeen päättyessä, antoivat arvokasta tietoa toiminnan kehittämiseen ja jatkuvuuden huomioimiseen tulevilla hankkeilla.

Osallistajat, ohjaaja, hankekoordinaattori, ohjausryhmä ja yhteistyötahot kokivat hankkeen toimintamallin toimivaksi ja merkitykselliseksi. Erityisesti osallistujien rohkaistuminen, vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja esiintymisvarmuuden lisääntyminen nähtiin selkeinä onnistumisina. Työpajojen ilmapiiri koettiin turvalliseksi ja kannustavaksi, ja yhteistyö eri toimijoiden välillä sujui rakentavasti. Myös osallistujilta saatu palaute oli pääosin myönteistä, sillä hankkeen toiminta koettiin mielekkääksi, yhteisölliseksi ja voimaannuttavaksi. Tämä vahvisti käsitystä siitä, että matalan kynnyksen teatterilähtöinen toiminta vastasi kohderyhmän tarpeisiin.

Rooli auki -hanke vahvisti osallistujien itsetuntoa, itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, toimintakykyä ja osallisuutta. Turvallinen ja hyväksyvä ryhmäympäristö mahdollisti myönteiset vuorovaikutuskokemukset ja henkilökohtaisen kasvun. Hanke loi perustaa osallistujien tulevalle osallisuudelle työelämässä ja yhteiskunnassa.

Rooli auki-hanke ja sen pohjalta kehitetty toimintamalli on kannatettava useammasta syystä.

1. Vastaa tunnistettuun tarpeeseen

Rooli auki -hanke kohdistui työelämän ulkopuolella oleviin 16–64-vuotiaisiin henkilöihin, joilla oli mielenterveys-, päihde- tai pitkittyneen työttömyyden haasteita. Toiminta tarjosi matalan kynnyksen mahdollisuuden osallistua ja vahvistaa osallisuutta sekä toimintakykyä. Hanke vastasi siten Laukaan kunnan ja valtakunnallisten hyvinvointitavoitteiden ilmiöihin, kuten osattomuuden, ulkopuolisuuden ja syrjäytymisen kokemuksiin.

2. Ihmislähtöinen ja luova lähestymistapa

Hanke hyödynsi mm. soveltavaa teatteria ja luovia menetelmiä, jotka mahdollistivat osallistujien itsensä ilmaisun ja omien kokemusten käsittelyn turvallisessa ympäristössä. Toiminta oli täysin vapaaehtoista, joustavaa ja yksilöllisesti tuettua, mikä lisäsi osallistujien sitoutumista ja hyvinvointia.

3. Monialainen yhteistyö ja työparimalli

Hanke yhdisti teatteritaitteen ja sosiaalialan osaamisen. Teatterialan ammattilainen vastasi ilmaisutaidollisesta ja vuorovaikutteisesta työskentelystä, kun taas sosiaalialan ammattilainen tuki osallistujia ja ryhmäprosessia. Tämä työparimalli tehosti työskentelyä,

vähensi mahdollista kuormitusta ja varmisti, että sekä taiteelliset että sosiaaliset tavoitteet saavutettiin kustannustehokkaasti.

4. Rakenteellinen ja toistuva toimintamalli

Säännölliset työpajat loivat ennakoitavuutta ja turvallisuuden tunnetta osallistujille. Selkeä vaiheistus (ryhmytymis-, luova- ja loppurinkivaihe) sekä optimoitu työpajojen kesto tukivat osallistujien sitoutumista ja työskentelyn laatua. Toimintamalli on myös skaalattavissa ja vakiinnutettavissa, mikä mahdollistaa sen pitkäjänteisen hyödyntämisen.

5. Osallistujien henkilökohtainen kasvu ja hyvinvointi

Hanke tarjosi osallistujille mahdollisuuden löytää oma ääni ja rooli luovassa toiminnassa sekä vahvistaa luottamusta omiin kykyihin. Monipuolinen teatterin eri osa-alueiden hyödyntäminen tuki elämänhallintaa ja osallisuutta, mikä vähentää pitkällä aikavälillä tarvetta muille tukipalveluille.

6. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset hyödyt

Rooli auki -toimintamalli tuotti säästöjä ja hyötyjä yhteiskunnalle. Vahvistunut osallisuus ja toimintakyky voivat vähentää pitkäaikaisen tuen ja kuntoutuksen tarvetta. Lisäksi osallistujien mahdollisuus siirtyä opintoihin tai työelämään paransi hankkeen vaikuttavuutta ja tuottoa suhteessa kustannuksiin. Mallin vakiinnuttaminen mahdollistaa sen levittämisen laajemmalle, mikä kasvattaa vaikutuksia edelleen.

7. Osallistujien kommentteja

- ”Täällä on niin lämmin ilmapiiri”
- ”Ihana nähdä teitä joka viikko, tänne on niin mukava tulla”
- ”Saa olla oma itsensä eikä kukaan tuomitse”
- ”Kyllä voin myöntää, että mä olen hyvä ja vedin hyvin”
- ”Toivottavasti tämä jatkuu”
- ”Kyllä on paljon kyyneliä työpajan viimeisenä päivänä”
- ”Kiva kun saa avautua ja olla oma itsensä”
- ”Uskallan tehdä jotain sellaista, mistä olen aina haaveillut”

Satu-Marja Hassi
Hankekoordinaattori
FM, Sosionomi (AMK)

Lähteet

Hassi, S-M. 2026. Hankekoordinaattori Satu-Marja Hassin havaintoja ja muistiinpanoja Rooli auki-hankkeen työpajoista ja toiminnasta ajalla 3.10.2025-14.4.2026.

Sulonen, K. 2023. Teatterityöpajan vaikutus elämänpolkuun. Teatterityöpajan koetut vaikutukset aikuisuuden näkökulmasta. Humanistisen alan ylempi AMK-tutkinto, Theseus-verkkoyulkaisu. Saatavilla verkossa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/802683/Sulonen_Kirsi.pdf?sequence=2

